עמך משוס שכינה. עמך יעמדו מתוך לאהל ולא יבאו לאהל משוס שכינה. לשון אחר משוס שכינה שתשרה שכינה עליהם הוצרכו להיות משה עמהן כדכתיב (במדבר יא) ואללתי מן הרוח אשר עליך וגו': **ורבנן.** נפקא להו בדומין לך **דומין לך.** מיוחסין ומנוקין ממום: מונגאו אתך דסנהדראות קטנות שנאמרו ביתרו וילפא גדולה מקטנה: **ושניס חלק.** לא נכתב עליהן זקן: **מי שעלה בידו חלק כו'.** ושניס מאותן שבעים שהלכו ליטול עלה בידו חלק ונשתיירו שני פתקין שהיו כתובין בקלפי שהיו של אלדד ומידד שלא הלכו ליטול שנתיירלו שלא יעלה בידן חלקין: **ולקחה חמשה חמשה.** בכורות העודפים על מנין הלוים: **אמר להן.** לכל הבכורות באו טלו פיתקיכן: **שלא הנביאים כולן.** אותן שבעים זקניס נתנבאו אותה שעה ראשונה לבדה כנוח עליהם הרוח סביבות האהל ופסקו: **על עסקי שליו.** לורך שעה היתה: **אל תקרי שניס**(ג). אלא שניס: **אילימא** (ד) **דכתיב בהו.** בשאר זקניס ולא יספו ומפרשת ליה ולא יוסיפו: **אלא מעתה קול גדול ולא יסף.** דשכינה הכי נמי דלא אוסיף אלא על כרחיך דלא פסק הוא קול שכינה אינו פסק: **אלא במוסיפין ודברי הכל.** דתנן בהיו בודקין (לקמן דף מ.) אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין וא' אומר איני יודע יוסיפו הדיינין שניס להשתא הוה ליה בית דין שקול דאינו יודע כמאן דליתיה הוא ופשו להו כ"ד משכחת ליה על פי שניס י"א מזכין וי"ג מחייבין: **ובסנהדרי גדולה.** לר' יהודה זוגות היינו: **במוסיפין עושין נ"ד שקול.** כדפרישית: **פשיטא.** דהכי בהדיא תנן (שם) וכמה מוסיפין שניס שניס וכיון דאחד אמר אינו יודע הוו להו נ"ד שקול: **ואי אמר טעמא.** מראה פניס לחובה ומראה פניס לזכות ומשוס הכי מספקא ליה: **ליון דגמירי.** דבעי הלנת דין בפרק היו בודקין (שם) שאם לא מצאו לו זכות יוסיף ראשון מליצין אותו למחרת שמא ימצאו להם טעמי זכות: **בעלי קומה ומראה.** שתהא אימתן מוטלת על הבריות: **ובעלי כשפים.** להמית מכשפיס הבוטחים בכשפיהם להגלגל מידי נ"ד ולגלות על המכשפין המסיתין ומדיחין בכשפיהן כגון המצריס[ט]: **מפי המתורגמן.** כשבאין עדי לועזיס להעיד בפניהם לא יצטרכו להעמיד מליצים ביניהם דהוה ליה עד מפי עד: ומה

והם כלים מאליהם. פירוש נבואתם כלה דאין שכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה[ט]: **שיודע לטהר את השרץ בו'.** [ט]וקשה לר"ת דמה לנו בחריפות של הכל לטהר שרץ שהתורה טימאתו ומפרש ר"ת שיודע לטהר מטומאת נגילות שלא יטמא במשא בכזית דכיון דאשכחן דנחש ששורץ ורוחש דמיקרי חיה כדדרשינן בפ' ד' מיתות (לקמן דף נט:) ובכל חיה הרומשת זה נחש אית לן למימר דכל שרלים הוו בכלל לו בנבלת חיה והשתא מטהר ליה בק"ו מנחש שממית ומרבה טומאה וטהור כדדרשינן בת"כ מוכל הולך על גחון וכ"ת חיה תוכיח שאינה ממיתה ומרבה טומאה ומטמא במשא אף אי אינו שרלים הא לאו פרכא היא דהכי (ה) דיינין קל וחומר ומה נחש שממית ומרבה טומאה לא הוי בכלל חיה דקרא שאר שרלים מיבעיא והשתא לא שייך חיה תוכיח שאינה ממיתה ומרבה טומאה והוא בכלל חיה דהא חיה אינה רוחשת אבל שרלים מה שרוחשים מוליאין מכלל חיה ובענין זה מפרש ר"ת מאי חולדת הסנאים שרלא חרלה ומאי שרלה דמתתאי שקי דמרובה (ב"ק ד' פ. ושם) ואין להאריך כאן ובירושלמי בריש אחד דיני ממונות קאמר אי חילוף ומה עכבר שאינו ממית ומרבה טומאה טמא נחש לא כל שכן ההוא ק"ו

עמך עמך ואת בהדייהו ורבי יהודה (ו) עמך (ו)משום שכינה ורבנן אמר קרא [1]ונשאו אתך במשא העם אתך ואת בהדייהו ורבי יהודה אאתך בדומין לך ורבנן [2]מוהקל מעליך ונשאו אתך נפקא וילפא סנהדרי גדולה מסנהדרי קטנה ת"ר [3]וישארו שני אנשים במחנה יש אומרים בקלפי נשתיירו שבשעה שאמר לו הקב"ה למשה [4]אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אמר משה כיצד אעשה אברור ששה מכל שבט ושבט נמצאו שנים יתירים אברור חמשה חמשה מכל שבט ושבט נמצאו עשרה חסרים אברור ששה משבט זה וחמשה משבט זה הריני מטיל קנאה בין השבטים מה עשה בירר ששה ששה והביא שבעים ושנים פיתקין על שבעים כתב זקן ושנים הניח חלק בללן ונתנן בקלפי אמר להם בואו וטלו פיתקיכם כל מי שעלה בידו זקן אמר כבר קידשך שמים מי שעלה בידו חלק אמר המקום לא חפץ בך אני מה אעשה לך כיוצא בדבר אתה אומר [5]ולקחה חמשת חמשת שקלים לגולגולת אמר משה כיצד אעשה להן לישראל אם אומר לו תן לי פדיונך וצא יאמר לי כבר פדאני בן לוי מה עשה הביא עשרים ושנים אלפים פיתקין וכתב עליהן בן לוי ועל שלשה ושבעים ומאתים כתב עליהן חמשה שקלים בללן ונתנן בקלפי אמר להן טלו פיתקיכם מי שעלה בידו בן לוי אמר לו כבר פדאך בן לוי מי שעלה בידו חמשת שקלים אמר לו תן פדיונך וצא רבי שמעון אומר במחנה נשתיירו [3]בשעה שאמר לו הקב"ה למשה אספה לי שבעים איש אמרו אלדד ומידד אין אנו ראויין לאותה גדולה אמר הקב"ה הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף גדולה על גדולתכם ומה גדולה הוסיף להם שהנביאים כולן נתנבאו ופסקו והם נתנבאו ולא פסקו ומה נבואה נתנבאו אמרו משה מת יהושע מכנים את ישראל לארץ אבא חנין אומר משום רבי אליעזר על עסקי שליו הן מתנבאים עלי שליו עלי שליו רב נחמן אמר על עסקי גוג ומגוג היו מתנבאין שנאמר [6]כה אמר ה' אלהים האתה הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים להביא אותך עליהם. א"ת שנים אלא שנים שני נביאים נתנבאו בפרק אחד נבואה אחת הוי אומר זה אלדד ומידד. ומנא לן דלא פסקה נבואתן מדהכא שנאמר ויתנבאו ולגבי דידהו כתיב מתנבאים עדיין מתנבאים והולכין. אדוני משה כלאם. הטל עליהם צרכי צבור והן כלין מאליהן: **מנין** לסנהדרי קטנה שהיא כ"ג שנא' ושפטו העדה והצילו העדה בעינן עדה שופטת ועדה מצלת. ומנין לעדה שהיא עשרה שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת. יצאו יהושע וכלב הרי עשרים ומנין להביא עוד ג' ממשמע שנאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות מכלל שתהיה אחרי רבים לטובה. עוד אחרי רבים להטות למה לי אלא ללמוד לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה. הטייתך לטובה ע"פ (עד) אחד אבל הטייתך לרעה בעינן שנים הנה כ"ב אין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד א' הרי כ"ג. ואסיקנא אי אתה מוצא הטייה לרעה על פי שנים אלא במוסיפין כגון שישבו כ"ג ואמרו י"א כזאי וי"א אמרו חייב ואחד אומר איני יודע מוסיפין עליהן עוד ב' כדתנן בסוף פרק היו בודקין אותו ואחד אומר

הלכה לפני רבו בשלמא למ"ד הנך תרתי היינו דכתיב [11]מי יתן אלא למ"ד משה מת מינח הוה ניחא ליה לא סיימוה קמיה מאי כלאם א"ל הטל עליהן צרכי ציבור והן כלין מאיליהן: מניין להביא עוד שלשה: סוף סוף לרעה ע"פ שנים לא משכחת לה אי אחד עשר מזכין ושנים עשר מחייבין אכתי חד הוא אי עשרה מזכין ושלשה עשר מחייבין תלתא הוו א"ר אבהו [ב]אי אתה מוצא אלא במוסיפין ודברי הכל ובסנהדרי גדולה ואליבא דרבי יהודה דאמר שבעים וא"ר אבהו [ג]במוסיפין עושין ב"ד שקול לכתחילה פשיטא מהו דתימא האי דקאמר איני יודע כמאן דאיתיה דמי ואי אמר מילתא שמעינן ליה קמ"ל [ד]דהאי דקאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי [ד](ה) ואי אמר טעמא לא שמעינן ליה אמר רב כהנא [ה]סנהדרי שראו כולן לחובה פוטרין אותו מ"ט כיון דגמירי [ו]הלנת דין למעבד ליה זכותא והני תו לא חזו ליה א"ר יוחנן [ז]אין מושיבין בסנהדרי אלא בעלי [ח]קומה ובעלי חכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה [ט]ובעלי כשפים ויודעים בע' לשון שלא תהא סנהדרי שומעת מפי המתורגמן אמר רב יהודה אמר רב אין מושיבין בסנהדרין אלא מי שיודע לטהר את השרץ מה"ת אמר רב [י] אני אדון ואטהרנו ומה

מסורת הש"ס

(ו) [לקמן לו:], (ב) עי' בפירש"י שבע"ר, (ג) [סוטה י:], (ד) עיין תוס' לקמן לג: ד"ה אחד, (ה) [לקמן לד. לה.], (ו) מנחות סה., (ז) עי' תוס' מנחות סה. ד"ה בעלי, (ח) עירובין יג: [ושם איתא רבינא], (ט) ברש"י שבע"ר והיינו דכתיב ושאלו שי אנשים והמה בכתובים כלומר פתקין כתובין היו להם בקלפי ולא הלכו לטלם, (י) בס"ה: הטלרי, או הטולריס, (כ) [כתלו' בשבת ל:],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שיודע וכו' וקשה לר"ת. עיין עירובין דף יג ע"ב תוס' ד"ה שיודע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' עמך משוס שכינה. נ"ב עיין הוריות דף ד: (ב) שם ואי אמר טעמא. נ"ב עיין במ"ש התוס' בד"ה אחד מן התלמידים בסוף דף לג: (ג) רש"י ד"ה אל תיקרי שניס בקמץ אלא שניס: (ד) ד"ה אילימא מדכתיב: (ה) תוס' ד"ה שיודע וכו' דהכי דיינינן קל וחומר:

מוסף רש"י

בעלי קומה. שיתמו מהן בעלי דינים ולא יקרבו (מנחות סה.). **בעלי כשפים.** שאם יבא הגדון מכשף והאור לא יבלוט בו, יעבו הן מכשפות וימיתוהו בכל מיתה שיוכלו (שם). מפי המתורגמן. שלא יתליף המתורגמן טעותיו ומיסיבוהו (שם).

הדרן עלך דיני ממונות

עין משפט נר מצוה

קלט א מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה ו סמג עשין לו:

קמ ב מיי' פ"מ מהלכות סנהדרין הלכה ב ופ"ט שם הל' ב סמג שם:

קמא ג מיי' סמג שם עוש"ע מ"מ סי' י"מ סעיף ו וסעיף ב:

קמב ד מיי' שם פ"ט הלכה ב:

קמג ה מיי' שם הל' ו:

קמד ו מיי' פ"ב שם הלכה ו [וכל"ל]:

רבינו חננאל

במשא העם אתה והם עמך. ובענין נמי בדומין לך. הא דכתיב בסנהדרין קטנה והקל מעליך ונשאו אתך דילפי סנהדרין גדולה מסנהדרין קטנה:

ת"ר וישארו שני אנשים במחנה. י"א בקלפי נשתיירו כו' כדפריש במשה כתב ע"ב פיתקין וכתב בהן זקן ושנים הניח חלק בללן ונתנן בקלפי כו' כיוצא בדבר אתה אומר ולקחת חמשת חמשת שקלים לגולגולת מה עשה כתב כ"ב אלף פיתקאות וכתב בהן לוי כו'. ר' שמעון אומר במחנה נשתיירו אמרו אין אנו ראוין לגדולה זו. אמר הקב"ה הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף לכם שאין נבואתכם פוסקת לעולם ומה היו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ. כדכתיב כה אמר ה' האתה הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים להביא אותך עליהם. א"ת שנים אלא שנים שני נביאים נתנבאו בפרק אחד נבואה אחת הוי אומר זה אלדד ומידד. ומנא לן דלא פסקה נבואתן מדהכא שנאמר ויתנבאו ולגבי דידהו כתיב מתנבאים עדיין מתנבאים והולכין. אדוני משה כלאם. הטל עליהם צרכי צבור והן כלין מאליהן: **מנין** לסנהדרי קטנה שהיא כ"ג שנא' ושפטו העדה והצילו העדה בעינן עדה שופטת ועדה מצלת. ומנין לעדה שהיא עשרה שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת. יצאו יהושע וכלב הרי עשרים ומנין להביא עוד ג' ממשמע שנאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות מכלל שתהיה אחרי רבים לטובה. עוד אחרי רבים להטות למה לי אלא ללמוד לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה. הטייתך לטובה ע"פ (עד) אחד אבל הטייתך לרעה בעינן שנים הנה כ"ב אין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד א' הרי כ"ג. ואסיקנא אי אתה מוצא הטייה לרעה על פי שנים אלא במוסיפין כגון שישבו כ"ג ואמרו י"א כזאי וי"א אמרו חייב ואחד אומר איני יודע מוסיפין עליהן עוד ב' כדתנן בסוף פרק היו בודקין אותו ואחד אומר

תורה אור השלם

1. וְיָרַדְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אַתָּה לְבַדֶּךָ: במדבר יא יז
2. וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם וְהָקֵל מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ: שמות יח כב
3. וְיִשָּׁאֲרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵידָד וְתָנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה: במדבר יא כו
4. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַסְפָה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: במדבר יא טז
5. וְלֻקַּחְתָּ חֲמֻשֶׁת חֲמֻשֹׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל: במדבר ג מז
6. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים הַאַתָּה הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בַּיָּמִים קַדְמוֹנִים בְּיַד עֲבָדַי נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְּאִים בַּיָּמִים הָהֵם שָׁנִים לְהָבִיא אֹתָךְ עֲלֵיהֶם: יחזקאל לח יז
7. וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיָּאצֶל מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסָפוּ: במדבר יא כה
8. אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְיָ אֶל כָּל קְהַלְכֶם בְּהַר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי: דברים ה יט
9. וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה: במדבר יא כז
10. וַיְעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם: במדבר יא כח
11. וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל עַם יְיָ נְבִיאִים כִּי יִתֵּן יְיָ אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם: במדבר יא כט

ק״ו לא מיתוקס אלא לענין מגע וקשה על פירוש רבינו תם דלא אשכחן אותה דרשה בתורת כהנים (ו) שמעינן נחש ומכל הולך על גחון ועוד דבהדיא ממעט מקרא בתורת כהנים שרץ מטומאת משא דבעי למילף שיטמא במשא מק״ו דבהמה שאינה מטמא במגע בכעדשה מטומא במשא וקאמרינן אמר קרא אותם אותם במשא ואין שרצים במשא וכ״ת מילתא דאתיא בק״ו טרח וכתב לה קרא מ״מ קשה דאדלפינן מנחש בק״ו שאינו מטמא במשא נילף מבהמה בקל וחומר דתורת כהנים דמטמא במשא ועוד מה לנחש שכן טהור מכלום ויש למצוא דין לטהר את השרץ מנבלת עוף טהור שמטמא במשא בצית הבליעה ואין לה טומאה בחוץ שרץ ונבילה שאין לה טומאה בפנים כדאמרינן פ׳ יולא דופן (נדה דף מב:) בה ולא באחרת אינו דין שאין להם טומאה בחוץ ודכוותיה דייק התם ק״ו איפכא (ז):

אלא רב המנונא. פי׳ הקונטרס אלא אמרי בי רב היינו רב המנונא וקשה דבשילהי הערל (יבמות דף פג: ושם) קאמר אמרי בי רב היינו רב הונא ורב הונא אין הלכה קאמר ודחק שם בקונטרס לפרש דהא דמסקינן הכא דקא אמרי בי רב היינו רב המנונא היינו היכא דמוכח דלא הוי רב הונא כי הך דקאמר רב הונא אמרי בי רב ושקשה דל״ב למה דחק גבי שלחו מתם לדברי רבי יוסי ברבי חנינא דמשני איפוך ה״נ אימא היכא דמוכח שאני ועוד איך יתכן דרב הונא יאמר בשם רב המנונא הא רב חסדא תלמיד דרב הונא הוה כדמוכח בסוף פרק אלו מציאות (ב״מ לג.) וברים הדר (עירובין סב: ושם) ורב המנונא תלמיד דרב חסדא הוה כדמוכח בפ״ק דקדושין (דף כה.) גבי סבי דנזונית דלא אתו לפירקיה דרב חסדא א״ל לרב המנונא זיל לגביהו ואומר ר״ת דהכא גרס אימא רב המנונא ולא גרסינן אלא ואפילו גרס אלא יש לישב כלומר לא תימא אמר רב הונא אמרי בי רב אלא אמר רב המנונא אמרי בי רב והא דאשכחן בפרק ארבע מיתות (לקמן דף מז:) גבי מלות שכן נח נהרג דפליגי אמרי בי רב אדרב הונא ורב יהודה וכולהו אמוראי תלמידי דבי רב (ו) יש לומר דהא דידיה והא דרביה דסתם אמרי בי רב הוי משמיה דרב כדמוכח בסוף פ׳ השואל (ב״מ דף קב: ושם) ובפ׳ בית כור (ב״ב דף קה:) דמצריך לדרב ולאמרי בי רב אע״ג דבכמה דוכתין אשכחן אמרי בי רב משמיה דרב ויתא השתא גירסא דסוף פרק מרובה (ב״ק דף עה. ושם) דאמר ליה רבא לרב המנונא קפתיהו לסבי דבי רב כלומר נלחת לסבי דבי רב שהוא רב הונא שאמר בטוב יותר ממנו ואם כן רב הונא היה קורא סבי דבי רב ובקונטרס מפרש התם בע״א ורבינו שמואל מגיה שם הספריס ושם מפורש ומיהו מצינו רב המנונא שלמד לפני רב בפ׳ חלון (עירובין דף עז:) גבי סולם המצרי לא שמיע לך הא דאמר רב אחא בריה דרב אדא אמר רב המנונא אמר רב ובפרק כילד מעברין (שם דף נד.) אמר ליה רב לרב המנונא ברי מדאית לך אוטיב לך ובהגוזל קמא (ב״ק דף קו.) קאמר מכדי רב המנונא תלמידי דרב הוה כו׳ (ו): **מחכו** עלה במערבא רבי יוסי בר רבי חנינא. תימה דבפרק שלשה מינין בגזיר (דף מב:) אשכחן דמחכו עלה במערבא אדרבי יוסי בר רבי חנינא:

נמצאו

ומה נחש שממית ומרבה טומאה טהור שרץ שאינו ממית ומרבה טומאה אינו דין שיהא טהור ולא היא מידי דהוה אקוץ בעלמא אמר רב יהודה אמר רב (א)כל עיר שאין בה שנים לדבר ואחד לשמוע אין מושיבין בה סנהדרי ובביתר הוו שלשה וביבנה ארבעה רבי אליעזר ורבי יהושע ור״ע ושמעון התימני דן לפניהם בקרקע מיתיבי (ב) שלישית חכמה רביעית אין למעלה הימנה הוא דאמר כי האי תנא דתניא שניה חכמה שלישית אין למעלה הימנה (ג)למידין לפני חכמים לוי מרבי (ד)דנין לפני חכמים שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא וחנן המצרי וחנניא בן חכיני רב נחמן בר יצחק מתני חמשה שמעון שמעון ושמעון חנן וחנניה (ה)רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא (ו)דייני גולה קרנא (ז)דייני דארץ ישראל רבי אמי ורבי אסי דייני דפומבדיתא רב פפא בר שמואל דייני דנהרדעא רב אדא בר מניומי סבי דסורא רב הונא ורב חסדא (ח)סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא (ט)חריפי דפומבדיתא עיפה ואבימי בני רחבה אמוראי דפומבדיתא רבה ורב יוסף אמוראי דנהרדעי רב חמא (י)נהרבלאי מתנו רמי בר (יא)ברבי א] (יב)אמרי בי רב רב הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא אמרי במערבא רבי ירמיה (ג)שלחו מתם ר׳ יוסי בר חנינא מחכו עלה במערבא ר׳ אלעזר והא שלחו (יג)מתם לדברי רבי יוסי בר חנינא אלא איפוך שלחו מתם ר׳ אלעזר מחכו עלה (יד)במערבא רבי יוסי בר חנינא: וכמה יהא בעיר ויהא ראויה לסנהדרין מאה ועשרים וכו׳: מאה ועשרים מאי עבידתייהו (ב)עשרים ושלשה כנגד סנהדרי קטנה ושלש שורות של עשרים ושלשה הרי תשעים ותרתי ועשרה בטלנין של בית הכנסת הרי מאה ותרי ושני סופרים ושני חזנין ושני בעלי דינין ושני עדים ושני זוממין ושני זוממי זוממין הרי מאה וארביסר ותניא (ג)כל עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה בית דין מכין ועונשין (ד)וקופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה ובית הכנסת ובית המרחץ וביהכ״ס רופא ואומן ולבלר (ה)(וטבח) (ו) ומלמד תינוקות משום ר׳ עקיבא אמרו אף מיני פירא מפני שמיני פירא מאירין את העינים: ר׳ נחמיה אומר וכו׳: תניא (ו)רבי אומר מאתים

ומה נחש שממית. אדם ובהמה ומרבה טומאת נבילות וטומאת מת בעולם הרי הוא טהור כשהוא מת שאינו בכלל שמנה שרצים: **ולא היא.** לאו קל וחומר הוא דאין זה חומר אם הוא ממית ומרבה טומאה שהרי כמו כן יש קוצים שהן ממיתין ומרבין טומאה והן טהורין:

שנים לדבר. בשבעים לשון ואחד לשמוע שיהא מבין בשבעים לשון אע״פ שאינו יודע להשיב: **שמעון התימני.** תלמיד היה ולא נסמך שלא בא לכלל זקנה: **שלישית חכמה.** סנהדרין שיש בה שלשה מדברים בשבעים לשון חכמה היא וכשירה אלמא שלשה בעינן לדבר: **למידין לפני חכמים.** כל היכא דאיתמר למידין לפני חכמים היינו לוי שהיה למד לפני רבי: **רב נחמן.** מוסיף שמעון התימני וחמשתן לא באו לזקנה ויושבין בקרקע ומשיבין תשובות קושיות לזקנים והיינו דין בהלכה: **והא שלחו מתם לדברי רבי יוסי בר חנינא.** מוליא [אני] מכלל רבנן בפ׳ ג׳ דיני ממונות (לקמן לד.) אלמא שלחו מתם ולאו ר׳ יוסי ברבי חנינא היא: **שלש שורות.** לקמן תנינן להו באחד דיני ממונות (דף לז.) שאם הוצרכו לסמוך ולהוסיף על הדיינין סומכין מהן: **ועשרה בטלנין.** עשרה בני אדם בטילין מכל מלאכה להיות מזומנין לבית הכנסת שחרית וערבית דאמרינן בברכות (דף ו:) כיון שבא הקב״ה לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה מיד כועס דקיימא לן (מגילה דף ג:) כל כרך שאין בו עשרה בטלנין נידון ככפר הלכך אי ליתנהו לא חזיא לסנהדרי: **שני סופרים.** ליכתוב דברי המזכין ודברי המחייבין וכל שעה יושבין לפני הדיינין לקמן בפרק היו בודקין (דף מ.): **ושני חזנין.** שמשי ב״ד להלקות החייב ולהזמין בעלי דינים לדין: **ושני בעלי דינין.** שאם לא כן את מי הם דנין: **ושני זוממין.** שיתיילאו העדים להעיד שקר שלא יזומו: **ושני זוממי זוממין.** שמא יתחייב בעל דין על פי עדים וישכיר שנים להזימן לפיכך צריך שנים אחרים בעיר שיתיילאו אלו מהם אם נבוא להזים העדים יבאו אלו השנים ויזימו אותנו: **עשרה דברים.** (ג) ב״ד והגבאין מחלקין להם והוי להו תלת מילי: **רופא.** למול תינוקות: **אומן.** מקיז דם: **לבלר.** לכתוב ספרים: **קופה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה.** טעמא מפ׳ בהשותפין (ב״ב ח.): **בית דין מכין ומוכשין.** הא חשבינן להו לעיל דאיכא סנהדרי גודין ומחלקין הוי להו חמשא משיתא דבלרי לעיל. רופא ואומן ולבלר ומלמד חד גברא הוי לכל חני:

מאתים

א) אמרי בי רב. נ״ב וכל אמרי בי רב סתם שבש״ס תמשיה דרב הוא וכ״כ התוס׳ כאן והרא״ש בברכות פ׳ אלו מומין ועיין בזה בספר יבין שמועה דף ה ע״ב:

מסורת הש״ס

א) [שקלים פ״ה ה״א ע״ב], **ב)** [מ״ש פ״ב מ״ט עדיות פ״א מ״ו], **ג)** [מעילה ט: ועי׳ תוס׳ שם ותוס׳ מנחות פ: ד״ה פ״ל], **ד)** שבועות מז., **ה)** [ב״ב ע.], **ו)** [בב״ב ע. ק. קז: וכל מקומות הללו פי׳ הרשב״ם דייני גולה שמואל וקרנא וכן ברור דגר׳ הרשב״ם בסוגיא דהכא הכי הוי דייני גולה שמואל וקרנא], **ז)** [עירובין עט:], **ח)** [קידושין לט. מנחות יח.], **ט)** [ברכות כ.], **י)** [גיר׳ הערוך בערך נהר ברוכי וכ״א בכש״י פילא דף ח: ד״ה והרבלאי אמרי בסנהדרין מפורש דהוא רמי בר ברוכי עכ״ל], **כ)** [יבמות פג.], **ל)** [לקמן פח: גיטין עג. זבחים פז.], **מ)** [לקמן לד.], **נ)** מיר מב. [ועי׳ תוס׳ לקמן קט. פילא יד. יבמות פח. ב״ק קנ: שבועות כו. לד:], **ס)** ב״ב ח.; **ע)** רש״ל מ״ז, **פ)** [תוספ׳ פ״ג], **צ)** ב״ד מכין וגבאים בשתים ומתחלקת בשלשה והוו להו כל״ל, **ק)** [וע׳ תוס׳ עירובין יג: ד״ה שיודע], **ר)** [שם תוס׳ תלמידי דרב], **ש)** [ועי׳ תוס׳ עירובין סב. ד״ה רב כתבו תרי רב המנונא הוי וכ״כ ביבמות פג: ד״ה אמרו ע״ש ותוס׳ כתובות נ: ד״ה יתיב ותוס׳ זבחים פז. ד״ה אמרי],

הגהות הב״ח

(א) **בא״ד** בתורת כהנים שממעטינן נחש: **(ב)** גמ׳ ולבלר (וטבח) מז״מ. וע״ב ס״א ל״ג טבח והליטו כפירוש רש״י דנגבית בשתים ומתחלקין בשלשה לתרתי משבינן להו:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) אמרי בי רב. נ״ב וכל אמרי בי רב סתם שבש״ס תמשיה דרב הוא וכ״כ התוס׳ כאן והרא״ש בברכות פ׳ אלו מומין ועיין בזה בספר יבין שמועה דף ה ע״ב:

עין משפט נר מצוה

קמה א מיי׳ פ״ז מהל׳ סנהדרין הל׳ ה:
קמו ב מיי׳ שם הל׳ י:
קמז ג מיי׳ פ״ד מהל׳ דעות הלכה כג:

רבינו חננאל

ומה נחש שממית ומרבה טומאה טהור שרץ שאינו ממית לא כל שכן שיהיה טהור. ודחינן ולא היא התם גבי נחש משום קרץ בעלמא הוא כגון אדם שהכהו קרץ ומת וכי מפני שהכהו ומת נטמא הקרץ: **אמר** רב כל עיר שאין בה ב׳ לדבר וא׳ לשמוע אין מושיבין בה סנהדרין ובביתר היו בה ג׳ וביבנה היו בה ד׳ ר׳ אליעזר ור׳ יהושע ור׳ עקיבא ושמעון התימני דן לפניהם בקרקע ואותבינן עליה דרב איני כי עיר שיש בה ב׳ חכמים לדבר די והתניא שלישית חכמה רביעית אין למעלה הימנה כלומר ג׳ חכמה בענין ופריק רב דאמר כי האי תנא דתניא שניה חכמה שלישית אין למעלה הימנה. למידין לפני חכמים לוי מר׳. פי׳ כל מקום שתמצא בתלמוד דנין לפני חכמים סתם. וכן רבותינו שבבבל. וכן כולם אלו הן דנין לפני חכמים. שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא וחנן המצרי וחנניה בן חכיני רב נחמן בר יצחק מוסיף אף שמעון בן ננס בהדייהו רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבא״י רבי אבא דייני גולה קרנא דייני א״י ר׳ אמי ור׳ אסי דייני דפומבדיתא רב פפא בר שמואל דייני דנהרדעא רב אדא בר מניומי סבי דסורא רב הונא ורב חסדא. סבי דפומבדיתא רב [יהודה] ורב עינא חריפי דפומבדיתא עיפא ואבימי ובני רחבא אמוראי דפומבדיתא רבה ורב יוסף אמוראי דנהרדעא רב חמא נהרבלאי מתנו רמי בר ברוכי אמרי בי רב רב המנונא אמרי במערבא ר׳ ירמיה שלחו מתם ר׳ יוסי בר׳ חנינא ואסיקנא שלחו מתם ר׳ אלעזר מחייכו עלה [במערבא] ר׳ יוסי בר׳ חנינא: **כמה** יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין ק״כ ופשטינן דהני ק״כ כנגד סנהדרי קטנה של כ״ג וג׳ שורות של כ״ג בכל שורה נמצאו סנהדרין קטנה וג׳ שורות צ״ב ועשרה בטלנין בבית הכנסת הרי ק״ב ושני סופרין ושני חזנין ושני בעלי דינין ושני עדים וב׳ זוממין וב׳ זוממי זוממין הרי י״ב וק״ב נמצאו ק״ד הוסף עליהן ר׳ טבח ורופא ואומן ולבלר ומלמד תינוקות הרי מאה ועשרים דתניא כל עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין ת״ח רשאי לדור בתוכה ב״ד מכין וחובשין וקופה של צדקה נגבית בב׳ ומתחלקת בג׳ ובית הכנסת ובית המרחץ ובית הכסא וטבח ורופא ואומן ולבלר ומלמד תינוקות משום ר׳ עקיבא אמרו אף פירות מפני שמאירין העינים. ר׳ נחמיה